

Rákosník tamaryškový (*Acrocephalus melanopogon*) chycen u Kopidlna na Jičínsku

The Moustached Warbler (*Acrocephalus melanopogon*) caught near
Kopidlno in Jičín region

Jaroslav Klápště & Josefa Klápšťová

Masarykova 591, 468 22 Železný Brod

Rákosník tamaryškový (*Acrocephalus melanopogon*) býval dříve řazen do monotypického rodu *Luscinola*, protože má rozdílnou strategii přepeřování, krátká zakulacená křídla, krátkou projekci ručních letek, poměrně krátký zaokrouhlený ocas, který nosí polovztyčený, při zneklidnění vztyčený. Česky se mu říkalo palašník a tento hezký název je stále užíván hlavně kroužkovateli.

Má turkeštánsko – mediteránní typ rozšíření. Vyskytuje se nesouvisle v jihozápadní části Palearktidy od západního Středomoří do střední Asie. Jsou uznávány tři rasy: *melanopogon*, *mimica* a *albiventris*. Na našem území přichází v úvahu jen výskyt nominální rasy. Nejbližší hnízdiště od nás je na Neziderském jezeře v Rakousku (BAKER 1997, PARMENTIER & BYERS 1991, SHIRIHAI et al. 1996). V Čechách je vzácný, jednotlivé zjištěné výskyty uvádí JELÍNEK (2000), kde je i další literatura.

Dne 8. srpna 2003 v 9.15 hod. letního času se chytil rákosník tamaryškový do 12m nárazové sítě v úzkém pruhu rákosí na jižním břehu rybníku Zrcadlo u obce Mlýnec (50°19'N 15°14'E), nedaleko Kopidlna na Jičínsku (kvadrát 5657). Odchyt se uskutečnil během čtvrté „Odchytové akce v rákosinách – Zrcadlo 2003“, které se každoročně od prvního roku konání zúčastňujeme. Pták se chytil 1m od volné hladiny v druhém poli odspodu – přímo před našimi zraky, když jsme ze sítě vyprošťovali chycené sýkorky.

Byl určen hned jak se chytil, ještě nevyproštěný v síti. Pozornost upoutalo poměrně tmavé, ale výrazně rezavé až kaštanové zbarvení hřbetu, černé temeno, kontrastní bílý nadoční proužek a poměrně tmavé nohy. V ruce bylo nápadné bílé hrdlo a bílé břicho s kontrastními tmavě rezavými boky, tmavě hnědá páska přes oko a tmavé příušší. Přestože určení druhu nebylo obtížné, srovnávali jsme ilustrace (a později i texty) v literatuře, kterou jsme měli s sebou (PARMENTIER & BYERS 1991, SHIRIHAI et al. 1996, BAKER 1997). Všechny podpořily naše určení. Po okroužkování jsme ho fotografovali v ruce samotného i společně s rákosníkem proužkováným (*A. schoenobaenus*) pro porovnání (viz. foto v barevné příloze). Správnost určení potvrdila Faunistická komise ČSO (FK 34/2003).

Pták byl ve stádiu úplného přepeřování. Peří nebylo dorostlé (vč. remiges a rectrices), proto jsme nebrali žádné míry. Jazyk nebyl kontrolován, ale podle silně sešlapaných chodidel jsme nakloněni věřit, že to nemohl být tohoroční pták. Stáří bylo určeno jako +1K. (K úplnému přepeřování dochází u mladých ptáků i adultů prakticky ve stejnou dobu.)

Protože šlo o vzácného ptáka, dovezli jsme ho na protější břeh rybníka ukázat dalším účastníkům odchytné akce V. Šoltysovi, Z. Smolíkovi a F. Stránskému. Všichni měli radost z nově zjištěného druhu na této lokalitě.

Během půl hodiny jsme rákosníka tamaryškového opět pustili na místě, kde byl chycen. Po vypuštění usedl na nízký polámaný rákos se vztyčeným ocáskem, popoletěl několik metrů nízko u hladiny v průseku na další zlomený rákos a za okamžik zmizel z dohledu.

Nejblíže této lokalitě byl rákosník tamaryškový zjištěn v přímé vzdálenosti 20 km na Žehuňském rybníku u Žehuně (50.08N 15.18E), kde byl odchycen 19. září 2000 (JELÍNEK l.c.). Šlo o pátý výskyt v Čechách.

Souhrn

Dne 8.8.2003 byl chycen, kroužkován a fotografován na rybníku Zrcadlo (50°19'N 15°14'E), obec Mlýnec u Kopidlno na Jičínsku (kvadrát 5657) rákosník tamaryškový (*Acrocephalus melanopogon*). Je to první výskyt tohoto druhu na této lokalitě.

Summary

An adult Moustached Warbler (*Acrocephalus melanopogon*) was caught in mist-net, ringed, photographed and released on 8th August 2003 on Zrcadlo Pond (50°19'N 15°14'E) near Kopidlno (square 5657) in Jičín region, eastern Bohemia. It is the first occurrence of this species in the locality.

Literatura

- BAKER K., 1997: Warblers of Europe, Asia and North Africa. *Christopher Helm, London*.
- JELÍNEK M., 2000: Výskyt rákosníka tamaryškového (*Acrocephalus melanopogon*) na Poděbradsku. *Zprávy ČSO*, 51: 23-24.
- PARMENTER T. & BYERS C., 1991: A Guide to the Warblers of the Western Palaearctic. *Bruce Coleman, Uxbridge*.
- SHIRIHAI H., CHRISTIE D. & HARRIS A., 1996: The Macmillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds. *Macmillan, London*.